

A historical map of Domburg, showing the city layout with a white outline highlighting a specific area. The map includes labels like 'DE STAD', 'DOMBURG', 'Broedkist', 'Schuylenburg', 'Schuylenburg', 'De', 'Dorval', and 'Schuylenburg'. A blue arc is visible on the left side of the map.

Colofon

Archeologisch bureau- en booronderzoek in het Singelgebied zone IIa, IIb, IIIa, IIIb en aan de Mezgerweg te Domburg, gemeente Veere

Walcherse Archeologische Briefrapporten 14
WAD-Projectcode VEDO_016_002

Auteur

B. Silkens, D. de Looff & B.H.F.M. Meijlink

Afbeeldingen

WAD tenzij anders vermeld

Autorisatie—B.H.F.M. Meijlink

Uitgegeven door

Walcherse Archeologische Dienst
Postbus 70
4330 AB Middelburg
Tel: 0118-67 88 03
Fax: 0118-62 80 94
e-mail: b.meijlink@middelburg.nl

ISBN: 978-90-78877-52-3

Domburg, 2016

Omslag

Domburg op de bodemkaart van Bennema en Van der Meer. Bron: Zeeuws Archief.

© Walcherse Archeologische Dienst, september 2016

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De WAD aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Administratieve gegevens

Soort onderzoek:	Inventariserend Veldonderzoek met grondboringen
Provincie:	Zeeland
Gemeente:	Veere
Plaats:	Domburg
Toponiem:	Singelgebied zone IIa, IIb, IIIa, IIIb en Mezgerweg
Centrumcoörd. onderzoeksgebieden:	Singelgebied zone IIa: X: 23970 Y: 398700 / Singelgebied zone IIb: X: 24080 Y: 398686 / Singelgebied zone IIIa: X: 24103 Y: 398603 / Singelgebied zone IIIb: X: 24182 Y: 398469 / Mezgerweg: X: 24500 Y: 398656
Oppervlakte onderzoeksgebieden:	Singelgebied zone IIa: ca. 6500 m ² / Singelgebied zone IIb: 9300 m ² / Singelgebied zone IIIa: ca. 5750 m ² / Singelgebied zone IIIb: ca. 5450 m ² / Mezgerweg: ca. 4500 m ²
Kadaster:	DBG03F1952/1953 (Singelgebied IIa), DBG03F1920/1702 (Singelgebied IIb), DBG03F1785 (Singelgebied IIIa), DBG03F764/765 (Singelgebied IIIb) & DBG03F2545 (Mezgerweg)
Onderzoeksmelding ARCHIS 3:	3973264100 (Singelgebied IIIb) & 4013900100 (Singelgebied IIa, IIb, IIIa en Mezgerweg)
Opdrachtgever:	Gemeente Veere dhr. R. Scheffer Postbus 3000 4380 GV Vlissingen (0118) 487 000
Bevoegd gezag:	Gemeente Veere Namens deze: B.H.F.M. Meijlink Walcherse Archeologische Dienst (WAD) Postbus 6000 4330 LA Middelburg e-mail: b.meijlink@middelburg.nl
Beheer en plaats van documentatie:	Zeeuws Archeologisch Archief (ZAA) Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) Postbus 49, 4330 AA Middelburg Beheerder: dhr. J.J.B. Kuipers Tel.: 0118-670870, fax: 0118-670880 e-mail: jjb.kuipers@scez.nl
Beheer en plaats van vondsten:	niet van toepassing
Complextype :	niet van toepassing
Autorisatie:	Drs. B.H.F.M. Meijlink Senior archeoloog WAD
ISBN-nummer	978-90-78877-52-3

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

De gemeente Veere bereidt de herontwikkeling van het Singelgebied te Domburg voor. Het bestaande parkeerterrein en overloopterrein wordt heraangelegd en een deel van het gebied wordt herbestemd voor woningbouw. Het plangebied is opgedeeld in verschillende deelgebieden. Deze rapportage focust op de onderzoeksresultaten in deelgebieden II a en II b, IIIa en IIIb en een kleine zone aan de Mezgerweg. Over de precieze aard en diepte van de graafwerkzaamheden die met de herontwikkeling gepaard gaan, zijn nog geen gegevens bekend.

De mogelijkheid bestaat dat eventuele archeologische en cultuurhistorische waarden door de inrichtings- en bouwwerkzaamheden aangetast zullen worden. Het werd daarom noodzakelijk geacht een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen waarin de te verwachten archeologische waarden en de verstoringen uit het (recente) verleden in kaart worden gebracht. Dit model ligt aan de basis van verdere besluitvorming.

Op basis van het Walcherse archeologiebeleid voerde de Walcherse Archeologische Dienst hier op vraag van de gemeente Veere archeologisch onderzoek uit door middel van bureaustudie en Inventariserend veldonderzoek met boringen. Het booronderzoek op het Singelgebied IIIb vond reeds op 8 augustus 2012 plaats en werd uitgevoerd door B. Silkens en F. D'hondt (stagiair universiteit Gent). De ontwikkelingsplannen kwamen daarna een tijdje stil te staan en pas op 22 mei 2016 werden de terreinen van het Singelgebied IIa, IIb en IIIa onderzocht door B. Meijlink en B. Silkens van de WAD en D. de Looft (stagiaire Universiteit Leiden). Op 9 juni 2016 volgde tot slot het onderzoek aan de Mezgerweg, uitgevoerd door B. Silkens en B. Meijlink van de WAD. Het doel is het vaststellen van gaafheid en conservering van de bodem en een inschatting te maken van mogelijk aanwezige archeologische resten. Op basis van de bevindingen wordt een verwachtingsmodel opgesteld. De resultaten van het gecombineerde onderzoek zijn weergegeven in deze rapportage.

1.2 Ligging en gebruik

Het Singelgebied IIa, IIb en IIIa bevinden zich net ten zuiden van de historische kern van Domburg aan de Roosjesweg, net ten noorden van molen Weltevreden. Het onderzoeksterrein bestaat momenteel uit een overloopweide, een parkeerplaats en een voetbalveldje. Op een deel van het onderzochte terrein, gebied (IIa), heeft langere tijd een school gestaan. Deze is recent gesloopt.

Op het terrein zijn woningen en parkeergelegenheid ingepland.

Singelgebied IIIb is gelegen net ten zuiden van molen Weltevrede en is in gebruik als parkeerplaats.

De locatie aan de Mezgerweg is gelegen ten zuidoosten van de kern van Domburg, Dit terrein is in gebruik als akker.

1.3 Doel van het onderzoek

Het inventariserend booronderzoek werd uitgevoerd binnen het kader van het Walchers archeologiebeleid, zoals dat in het begin van 2006 is vastgesteld in de Nota Archeologische monumentenzorg Walcheren en in 2016 geactualiseerd. Uitgangspunt van het archeologiebeleid is het streven in het kader van de archeologische monumentenzorg naar een optimaal behoud en beheer van het archeologisch erfgoed. De doelstelling van het Walchers beleid is bijgevolg in eerste plaats het veiligstellen van archeologisch waardevolle vindplaatsen (behoud in situ).

Dit booronderzoek heeft tot doel een verwachtingsmodel op te stellen voor de aanwezigheid en de mate van conservering van archeologische waarden in het onderzoeksgebied. De resultaten van dit onderzoek en het verwachtingsmodel liggen aan de basis van de besluitvorming omtrent eventuele vervolgstappen binnen het archeologische onderzoeksproces, die voorafgaand aan of gelijktijdig met de voorgenomen bodemingrepen moeten worden genomen.

1.4 Werkwijze

Het hier gepresenteerde briefrapport focust op de resultaten van het uitgevoerde Inventariserend booronderzoek. Tijdens het booronderzoek werden in totaal 21 boringen gezet, verspreid over de verschillende plangebieden.

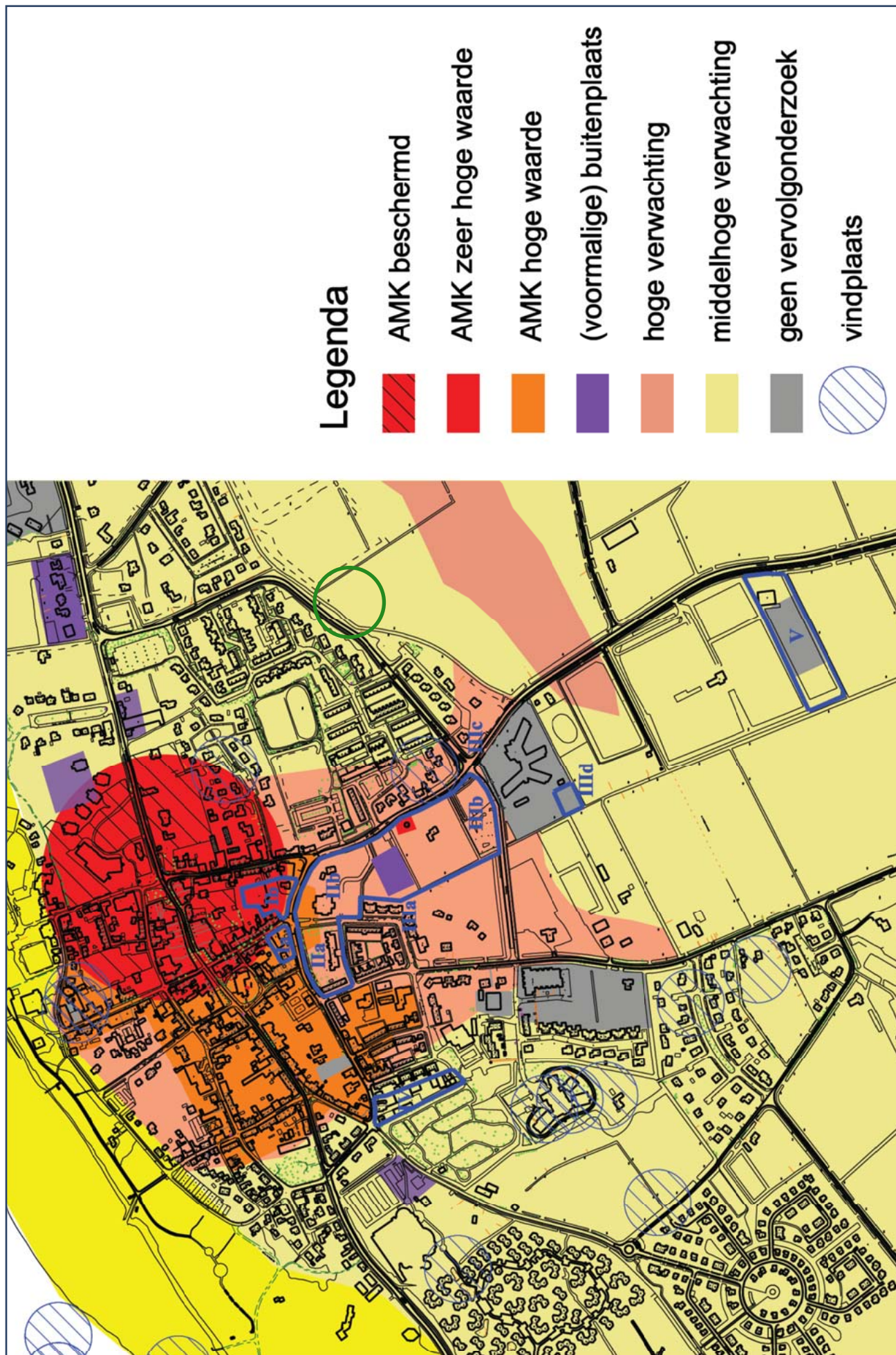

Fig. 2 Het Singelgebied en Mezgerweg met gegevens uit het Archeologisch Informatiesysteem voor Nederland. De deelgebieden van het Singelgebied zijn blauw omkaderd aangegeven, de locatie aan de Mezgerweg groen omcirkeld. Bron: ARCHIS II, bewerking WAD.

2. Bureauonderzoek

2.1 Geologie en bodem

Singelgebied

Op de *geologische kaart* van Nederland, blad Walcheren (1:50.000) maakt het Singelgebied deel uit van een gebied met afzettingen van het Laagpakket van Walcheren (voorheen Duinkerke II) op Hollandveen op afzettingen van het Laagpakket van Wormer (voorheen afzettingen van Calais) (AO.2). Doorheen het plangebied loopt ook een krekensysteem, aangeduid als DO.2 (afzettingen van Duinkerke II (nu Laagpakket van Walcheren) (fig. 4).

De *geomorfologische kaart* geeft een vlakte van getijafzettingen aan (2M35).

Op de *bodemkaart van Bennema en Van der Meer* uit 1952 (1:16667) staan voor het overgrote deel van het onderzoeksgebied slibhoudende vervlogen duinzandgrond (Dv3). Tevens wordt er aangegeven dat het hier om oude bewoningsgrond gaat (Oc), wat mogelijk kan verwijzen naar het oude hof Duynenburg. Ook in de noordwestelijke hoek van het Singelgebied IIIb geeft de kaart een zone als verstoord aan. Hier liep voorheen de Schroyersweg (fig. 3).

Mezgerweg

Op de *geologische kaart* van Nederland, blad Walcheren (1:50.000) maakt de locatie aan de Mezgersweg deel uit van een gebied met afzettingen van het Laagpakket van Walcheren (voorheen Duinkerke II) op Hollandveen op afzettingen van het Laagpakket van Wormer (voorheen afzettingen van Calais) (AO.2) (fig. 4).

De *geomorfologische kaart* geeft een vlakte van getijafzettingen aan (2M35).

Op de *bodemkaart van Bennema en Van der Meer* uit 1952 (1:16667) valt het onderzoeksgebied in een zone met zware oude kleiplaatgrond (MoA17) (fig. 3).

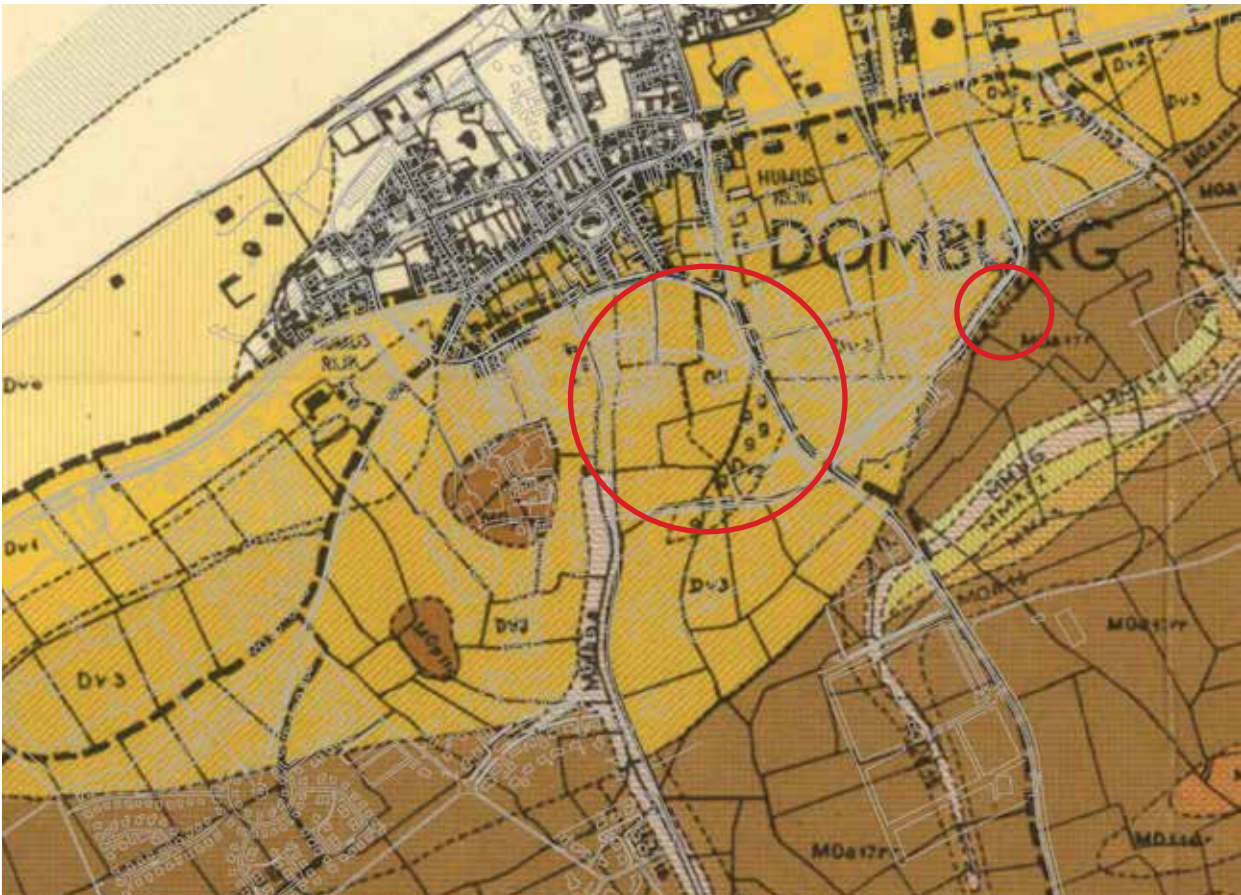

Fig. 3 Het plangebied en omgeving op de bodemkaart van Binnema en van der Meer. Plangebieden Singelgebied (links) en Mezgersweg (rechts) zijn rood omcirkeld. Bron: Zeeuws Archief

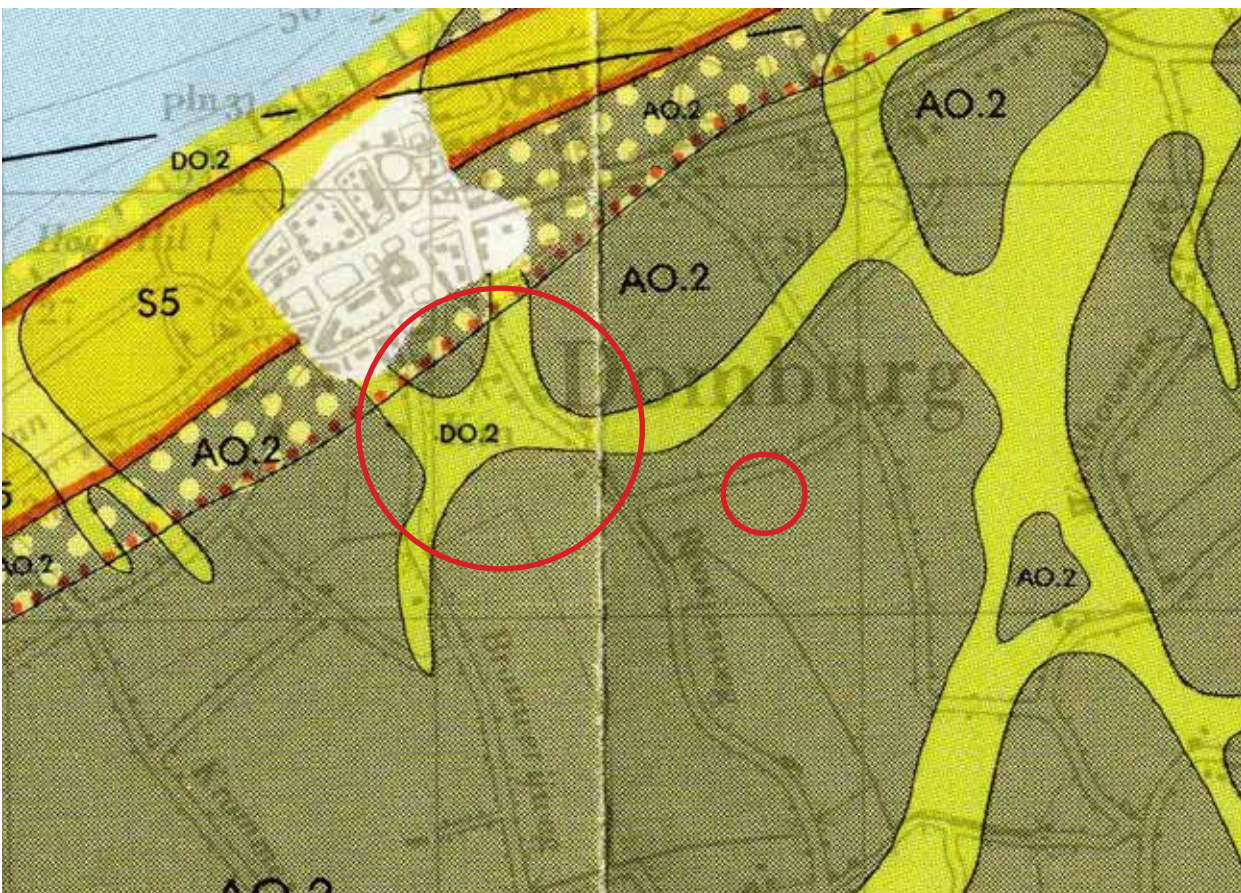

Fig. 4 Geologische Kaart Nederland schaal 1:50000. De licht groene tinten geven kreefakzettingen weer, de donkerbruine en donkergroene tinten kom- of poelaflavingen.
Rood omcirkeld, de onderzoeksgebieden Singelgebied II, III (links) en Mezgersweg (rechts).

2.2 Walcherse Archeologische Verwachtings- en beleidsadvieskaart per deelgebied

Singelgebied IIa

Voor de zone van de historische stadskern, aangewezen als een AMK-terrein van hoge waarde geldt volgens het archeologiebeleid en het bestemmingsplan dat bodemingrepen die dieper gaan dan 40 cm onder huidig straatniveau en een oppervlakte beslaan die groter is dan 30 m², moeten worden voorafgegaan door een (verkenkend) archeologisch onderzoek.

Voor de zone ter hoogte van de kreekrug rondom de ringwalburg en de kern, aangewezen als een gebied met een hoge verwachtingswaarde, geldt volgens het gemeentelijk archeologiebeleid en het bestemmingsplan dat bodemingrepen die dieper gaan dan 40 cm onder huidig straatniveau en een oppervlakte beslaan die groter is dan 100 m², moeten worden voorafgegaan door een (verkenkend) archeologisch onderzoek.

Singelgebied IIb

Op de zuidelijke helft van het gebied gelegen op de kreekrug, waar de bodemverstoringen in het verleden relatief gering zullen zijn geweest, geldt volgens het gemeentelijk archeologiebeleid en het bestemmingsplan dat bodemingrepen die dieper gaan dan 40 cm onder huidig straatniveau en een oppervlakte beslaan die groter is dan 100 m², moeten worden voorafgegaan door een (verkenkend) archeologisch onderzoek.

Singelgebied IIIa

Volgens het gemeentelijk archeologiebeleid, en aldus vertaald in het bestemmingsplan, vormen de locaties van voormalige buitenplaatsen ook gebieden van hoge archeologische waarden (paars in onderstaand kaartje). Hier geldt daarom dat bodemingrepen die dieper gaan dan 40 cm onder huidig straatniveau en een oppervlakte beslaan die groter is dan 30 m², moeten worden voorafgegaan door een (verkenkend) archeologisch onderzoek. Dezelfde richtlijnen gelden voor het terrein van de molen, als AMK-terrein met zeer hoge waarde (rood ingekleurd).

Het grotere zuidelijk deel van dit deelgebied achter de molen betreft weer een gebied met een hoge verwachting op archeologische resten van middeleeuwse bewoning buiten ringwalburg en kern. Het is namelijk ook op de kreekrug rond de ringwalburg en de kern gelegen. Hier geldt dat bodemingrepen die dieper gaan dan 40 cm onder huidig straatniveau en een oppervlakte beslaan die groter is dan 500 m², moeten worden voorafgegaan door een (verkenkend) archeologisch onderzoek.

Singelgebied IIIb

Ook voor dit gebied geldt dat het op de kreekrug rond de ringwalburg en kern is gelegen en dus een hoge verwachtingswaarde heeft. Bodemingrepen dieper dan 40 cm onder huidig straatniveau en een oppervlakte groter dan 500 m², moeten worden voorafgegaan door een (verkenkend) archeologisch onderzoek.

Mezgerweg

De locatie aan de Mezgerweg is gelegen in een poelzone. Hier geldt een middelhoge archeologische verwachting. Bodemingrepen dieper dan 40 cm onder huidig straatniveau en een oppervlakte groter dan 500 m², moeten worden voorafgegaan door een (verkenkend) archeologisch onderzoek.

2.3 Historische kaarten & luchtfoto's per deelgebied

Singelgebied IIa

Dit gebiedsdeel ligt op de kreekrug rond de voormalige ringwalburg en de latere historische kern. Hier kunnen archeologische resten verwacht worden van middeleeuwse bewoning buiten de ringwalburg en kern. Zo zijn op de locatie van de nieuwe school De Golfslag de resten van een middeleeuws boerenerf gevonden. Daarnaast behoort de noordoosthoek van dit gebied tot de oude stadskern, zoals de contouren ervan bepaald zijn op basis van oude kaarten. Hier zijn archeologische resten van stedelijke bebouwing uit de Middeleeuwen en de eeuwen erna te verwachten (fig 5-9).

Singelgebied IIb

Dit gebiedsdeel ligt ook op de kreekrug rond de voormalige ringwalburg en de latere historische kern. Hier kunnen archeologische resten verwacht worden van middeleeuwse bewoning buiten ringwalburg en kern. Het noordelijk deel van het gebied behoort tot de oude stadskern (fig. 5-8). Bij de bouw van de voormalige Rabobank en de inrichting van het omliggende terrein is een groot deel van de bodem verstoord (fig 1). Ook bij de sloop van het bankgebouw zal de bodem nog eens zijn verstoord. Archeologische resten behorende bij de oude stadskern kunnen om deze reden aangetast zijn. Op de zuidelijke helft van het gebied, waar de bodemverstoringen in het verleden relatief gering zullen zijn geweest, kunnen nog wel intacte resten worden verwacht van bewoning buiten ringwalburg en kern.

Singelgebied IIIa

In de ondergrond van het noordelijk deel van dit deelgebied zullen zich de resten bevinden van een voormalige zeer imposante buitenplaats die op de kaart van Domburg, rond 1650 door Goliath gemaakt, "de Duinenberg" wordt genoemd (fig. 5 en 6) en op de kaart, rond 1750 gemaakt door de gebroeders Hattinga, "'t hof Duynenburg" wordt genoemd (fig. 8). Het terrein van de buitenplaats is paars aangeduid op figuur 3. Op de kaart van 1852 is het hof verdwenen. Op de kadaster kaart van 1926 valt op dat er in de buurt van het onderzoeksgebied ook een tramlijn heeft gelopen (fig. 9). Mogelijk bevinden zich in het gebied ook de resten van het voormalige tramstation.

Op een luchtfoto uit ca. 1959, van het Geoloket van de provincie Zeeland, is het terrein in gebruik als akkerland. Tevens lijkt er een kas aanwezig te zijn op het terrein (fig. 10). Uit recentere luchtfoto's blijkt dat het gebied flink op de schop is gegaan (fig. 11). Een boerderij die er in de jaren '70 stond is afgebroken en heeft plaats gemaakt voor de uitbreiding van de parkeerplaats. Op het westelijke terrein (IIa) heeft langere tijd een school gestaan (fig. 11). Deze werd rond 2015 afgebroken.

Het grotere zuidelijk deel van dit deelgebied achter de molen betreft weer een gebied met een hoge verwachting op archeologische resten van middeleeuwse bewoning buiten ringwalburg en kern. Het is namelijk ook op de kreekrug rond de ringwalburg en de kern gelegen. Het terrein van de molen zelf geldt als een AMK-terrein met zeer hoge waarde en is daarom rood ingekleurd.

Singelgebied IIIb

In deze zone kon op basis van de projectie van de huidige topografie op oude kaarten worden vastgesteld dat er in de noordwestelijke hoek van het plangebied vanaf het midden van de 17e eeuw het terrein een weg liep, de Schoyersweg (fig. 5-9). Deze vormde een verbinding tussen de huidige Brouwerijweg en de molen aan de Roosjesweg. De weg verdween pas na de herverkaveling in de jaren '50 van de vorige eeuw. Het terrein bleef al die tijd in gebruik als akker of weiland. Een luchtfoto uit 1970 laat zien dat de volledige noordelijke helft van het plangebied bebouwd is met kassen (fig. 11). De funderingen van deze kassen zijn echter gering in omvang en zullen vermoedelijk weinig invloed gehad hebben op het onderliggende bodemarchief.

Mezgerweg

Het plangebied aan de Mezgerweg is op alle historische kaarten en luchtfoto's onbebouwd (fig. 7-11). Het terrein lijkt tot op vandaag in gebruik te zijn als akkerland of weiland.

2.4 Overzicht Archeologisch onderzoek en vondstmeldingen in de nabije omgeving

Uit de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied zijn enkele archeologische vondsten of waarnemingen bekend:

403064: Het betreft een akker- of cultuurlaag aangetroffen direct onder de bouwvoor. Hierin is één fragment Laat-Middeleeuw aardewerk aangetroffen. Uit de directe omgeving is bekend dat deze laag gelijk is aan de nederzettingen op het SIMNIA-terrein. Daar gaat het om een of twee boerderijen met verwante sporen uit de Late Middeleeuwen.

412150: Tijdens de uitvoering van het IVO-b werden in een aantal boringen archeologische indicatoren aangetroffen. In alle boringen werden in de Jonge Duin- en Strandzanden puinspikkels aangetroffen. In boring 1 en 4 werden in de Jonge Duin- en Strandzanden op een diepte tussen 0.65 en 0.85 meter enkele fragmenten Laat Middeleeuws aardewerk aangetroffen.

424990 & 439759: Op de locatie De Golfslag werd archeologisch onderzoek uitgevoerd door de Walcherse Archeologische Dienst. Hierbij werden resten van een boerenerf met de plattegrond van een kleine boerderij of schuur, daterend uit het jaar 1000 n. Chr. gevonden. Het terrein lijkt afgeschermd te zijn door sloten en ook werden resten van moestuinen en (afval)kuilen teruggevonden. Er is duidelijke sprake van meerdere bewoningsfasen met diverse oversnijdende sporen. Minimaal vier gebruiks- en/of bewoningsfasen konden worden onderscheiden. De kreekafzettingen, waarin de grondsporen zichtbaar waren, zijn afgedekt door een dikke donkergrijze humeus zandige laag. De donkergrijze laag is vermoedelijk een combinatie van duinverstuivingen en akkergronden die in de Late Middeleeuwen in cultuur zijn gebracht.

Fig. 5 Singelgebied II a, IIb, IIIa en IIIb op de kaart van Goliat uit 1648. Het grootste deel van Singelgebied IIa en IIb bevindt zich in een parkbos rond Hof Duynenburg. Singelgebied IIIb wordt als weiland/akkerland aangeduid.

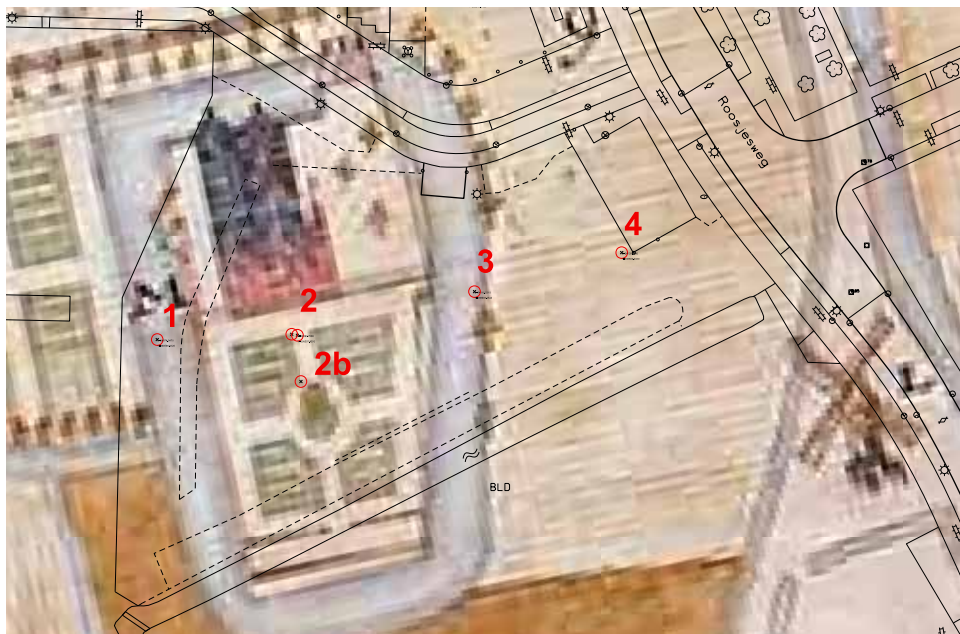

Fig. 6 Singelgebied IIIa met het Hof Duynenburg op de kaart van Goliat uit 1648. In boringen 1 en 3 zijn grachtvullingen aangeboord. Boring 2 stuitte op ondoordringbaar puin in de bovengrond dat werd gekoppeld aan de verharding van de parkeerplaats. Een relatie met de tuinaanleg van het Hof valt echter ook niet uit te sluiten.

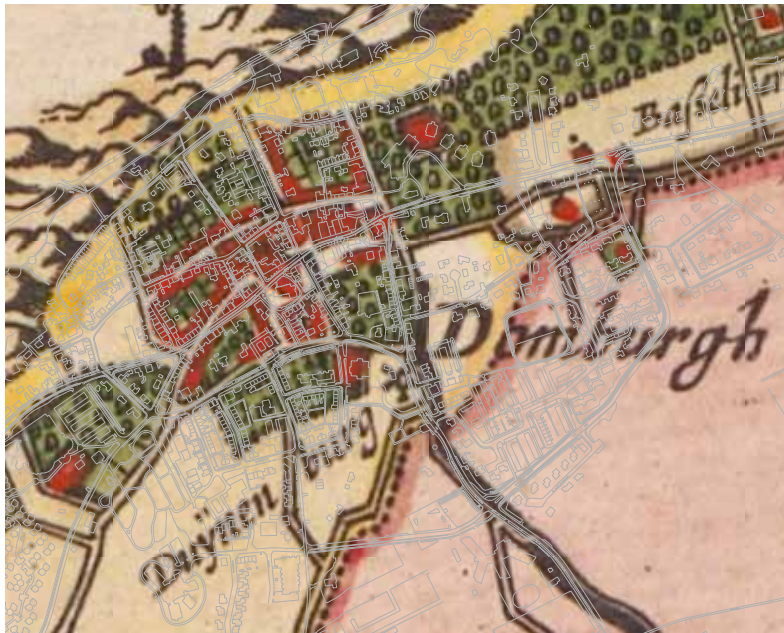

Fig. 7 Singelgebied en Mezgerweg (rood omcirkeld) op de kaart van Visscher-Roman, ca.1650. Bron: KZGW ZI-I-859

Fig. 8 Singelgebied en Mezgerweg (rood omcirkeld) op de kaart van Hatinga van 1750. Bron: KZGW, AtI-Hatinga-Zeel-I-17

Fig. 9 Singelgebied en Mezgerweg (rood omcirkeld) op de topokaart van 1926.

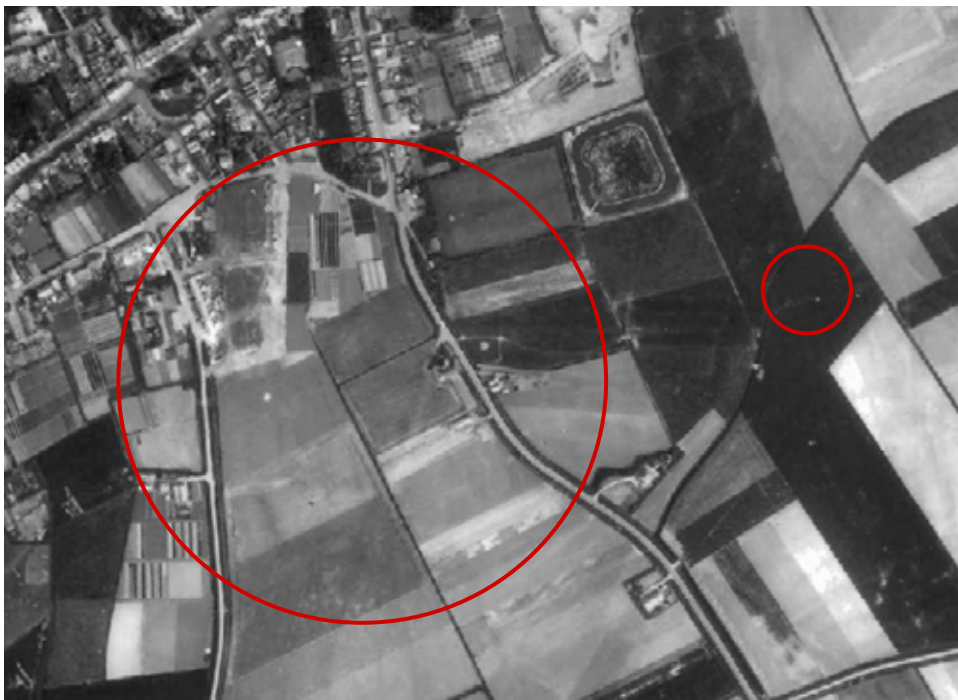

Fig. 10 Singelgebied en Mezgerweg (rood omcirkeld) op een luchtfoto van 1959. *Bron: GeoLoket Zeeland*

Fig. 11 Singelgebied en Mezgerweg (rood omcirkeld) op een luchtfoto van 1970. *Bron: SCEZ*

3. Resultaten veldonderzoek

Singelgebied Ila, Ilb & IIIa

In totaal werden 10 boringen gezet verspreid over de drie onderzoeksgebieden binnen het Singelgebied (fig. 12). Hiervan kon boring 2 niet doorgezet worden, omdat een gedeelte van het voetbalveldje is verstevigd als overvloei van de parkeerplaats. Een bijkomende boring een halve meter ten zuiden ervan kon ook niet worden doorgezet. Op het voetbalveldje (zone IIIa) werden vier boringen gezet (boring 1-4). Verder zijn een viertal boringen op de parkeerplaats gezet (zone Ilb, boringen 5-8)) en twee boringen op het voormalige schoolterrein (Ila).

In *boring 1* werd een bouwvoor aangetroffen met veel bouwpuin en mortel. Onder een 45 cm dikke bouwvoor bevond zich een humeuze kleilaag die erg verrommeld was. Mogelijk gaat het hier om de gracht van Hof Duynenburg (fig. 6). Hieronder bevindt zich vanaf 110 cm onder maaiveld een natuurlijk pakket (mogelijke) kreekafzettingen met een reductie op 155, waar het iets zandiger wordt. Een licht geërodeerd Hollandveenpakket met veraarde top werd aangetroffen op een diepte van 210 cm onder maaiveld. Het pakket is ongeveer 40cm dik. Zones met een veraarde veentop hebben in

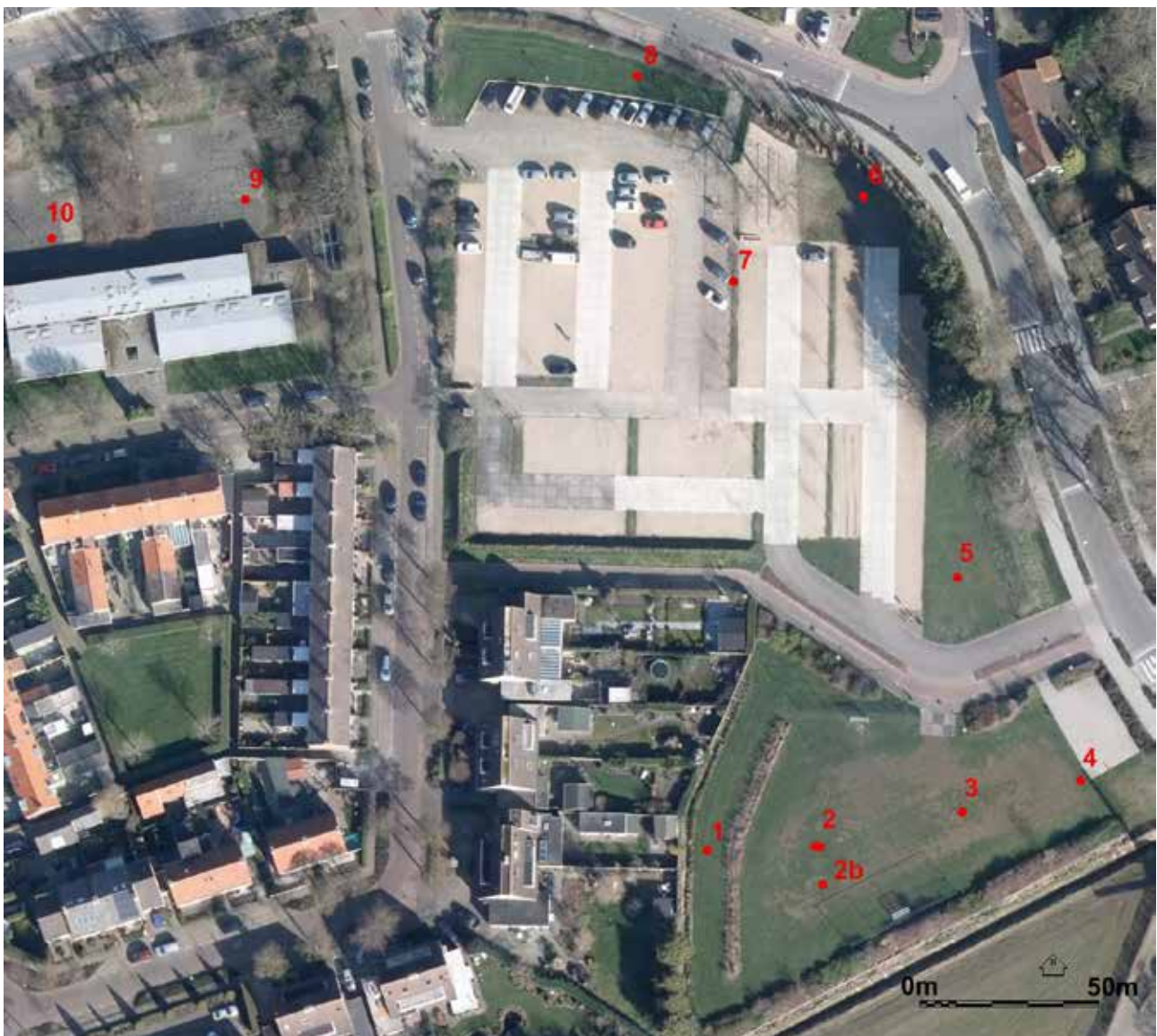

Fig. 12 Singelgebied Ila, Ilb en IIIa met overzicht van de boorpunten op een luchtfoto uit 2015

de IJzertijd en de Romeinse Tijd vermoedelijk langere tijd droog gelegen waardoor het Hollandveen veraardt. Dit soort hogere en drogere zones vormden bij uitstek de vestigingsgebieden voor de Walcherse bewoners uit die tijd. Op 250cm diepte werd de wormerklei aangeboord. De boring werd gestaakt op 295 cm onder maaiveld.

Boring 2 stuitte op hard puin in de bovenste 20/30cm. Dit kan met de verharding voor het overloopterrein van de parkeerplaats te maken hebben. Maar projectie van de boring op de kaart van Goliat zou ook een relatie met de tuinaanleg van het Hof Duynenburg mogelijk maken.

In *boring 3* werden de vermoedelijke resten van de gracht van het voormalige buiten Duynenburg aangeboord op een diepte van 45-100cm onder maaiveld. De gracht is ingegraven in kreekafzettingen die tot 170cm onder maaiveld doorlopen. Tussen 170 en 210 cm sluit een taai donkergrijs kleipakket een geërodeerd Hollandveenpakket af. Van het veen rest slechts 20cm. Daaronder bevindt zich het laagpakket van Wormer.

Bij *boring 4* werd onder een 50 cm dikke bouwvoor een donkerbruin opgebracht humeus pakket aangetroffen van circa 60cm dik. Het pakket is erg heterogeen en bevat veel baksteenresten. Onder een meter dik pakket kreekafzettingen werd op 210cm onder maaiveld een (nagenoeg) intacte Hollandveentop aangeboord.

In het Singelgebied IIa en IIb werd in *boringen 5-10* onder een 40-50cm dikke recente bouwvoor een gemiddeld 1,0m dik humeus donkerbruin/bruin pakket aangetroffen met houtskool en sporen van ijzer en lokaal fosfaat. Dit pakket werd ook tijdens het onderzoek aan de Golfslag gevonden en daar geïnterpreteerd als een Middeleeuws niveau van beakkeringslagen en duinverstuivingen (Meijlink 2012, p. 15). In boring 6 werd nog een 50cm dik pakket lichtbruin/grijs duinzand aangeboord dat hier vermoedelijk in een laagte verstoven is.

Enkel in het boring 6 en boring 10 werd een (grotendeels) intact pakket Hollandveen teruggevonden. Dat bevindt zich op een diepte van respectievelijk 242 cm onder maaiveld (bo 6) en 282 cm onder maaiveld (bo 10). In de overige boringen heeft kreekwerking het Hollandveen volledig of nagenoeg volledig weggeslagen.

Een overzicht van de stratigrafie per boring is te vinden in bijlage I - boorstaten.

Singelgebied IIIb

Tijdens het veldonderzoek werden in totaal 8 boringen gezet, verspreid over het terrein (boring 11-18) (fig. 13). De verharding van de parkeerplaats vormde hierbij een beperking.

In de bovenste 50 en lokaal 85cm (boring 16) werd een pakket bouwzand aangetroffen, afkomstig van de aanlegwerkzaamheden voor het parkeerterrein. Het is onduidelijk of dit zand werd opgebracht of dat er daadwerkelijk grote zones zijn ontgraven. Onder dit recente niveau werd in de helft van de boringen een oude bouwvoor van circa 50 cm gevonden. Dit kan het oorspronkelijke maaiveld zijn geweest. Tussen 0,5/1,0 en 1,75/2,0 m onder maaiveld werden kleiige afzettingen met ingestoven duinzand opgetekend die aan het Laagpakket van Walcheren kunnen worden toegeschreven.

In de noordelijke helft van het terrein werd vastgesteld dat het onderliggende Hollandveen nog intact was. Eventuele vindplaatsen uit Romeinse Tijd en/of IJzertijd op de top van het veen kunnen hierbij nog aanwezig zijn. De top van dit pakket bevindt zich tussen 1,75 en 2,0 m onder het huidige maaiveld.

Door de zuidelijke helft van het terrein lijkt een oude geul te hebben gelopen (vanaf circa 1,60/2,0 m onder maaiveld). Deze geul heeft zich diep ingesneden in de onderliggende lagen en heeft het Hollandveenpakket volledig weg geërodeerd.

Fig. 13 Singelgebied IIIb met overzicht boorpunten op een luchtfoto uit 2015

Mezgerweg

Op het perceel aan de Mezgerweg zijn drie boringen gezet (boring 19, 20 en 21) (fig. 14). Onder een bouwvoor van 20-45cm dik werd een 55-90cm dik vuil kleipakket gevonden. Mogelijk zou dit pakket of het bovenste niveau gekoppeld kunnen worden aan de inundatie van 1944. Een deel kunnen heterogene kreekafzettingen zijn. Onder dit niveau werd een dun Hollandveenpakket aangeboord waarvan de bovenste centimeters veraard leken. Het totale veenpakket is maar 15-30cm dik wat zou kunnen duiden op de erosieve processen.

Fig. 14 Plangebied Mezgerweg met overzicht boorpunten op een luchtfoto uit 2015

4. Conclusies en advies

4.1 Conclusies & advies per deelgebied

Singelgebied IIa en IIb

Binnen beide plangebieden werd tussen gemiddeld 50 en 150cm onder huidig maaiveld een dik humeus, zandig pakket aangetroffen. Dit pakket lijkt zeer sterk op een Middeleeuws niveau van beakkeringslagen en duinafzettingen dat ook tijdens het archeologisch onderzoek aan de Roosjesweg, plangebied De Golfslag in Domburg werd aangetroffen. Onder en in dit niveau is de kans op het aantreffen van Middeleeuwse nederzettingssporen, mogelijk samenhangend met de bewoning in de ringwalburg, reëel.

Het onderliggende Hollandveen, waarop nog resten uit de IJzertijd en de Romeinse Tijd verwacht kunnen worden, is nagenoeg volledig door kreekwerking weggeslagen. Enkel in het noordwesten en oosten van het terrein werd een zone met een nagenoeg intacte top teruggevonden. Deze bevindt zich echter op een diepte van minimaal 2,42 m onder huidig maaiveld. De geplande werken zullen dit niveau waarschijnlijk niet bereiken.

De WAD adviseert voor het Singelgebied IIa en IIb een **proefsleuvenonderzoek** om de mogelijke Middeleeuwse resten in kaart te brengen. Afhankelijk van de bevindingen kan verder archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn in de vorm van een opgraving of kunnen de plannen op basis van de bevindingen in het veld aangepast worden zodat er geen waardevolle archeologie verloren gaat.

Indien de geplande werkzaamheden de bodem dieper dan 2,42 m onder maaiveld verstoren, is een bijkomend proefsleuvenonderzoek ter hoogte van boring 6 en 10, op het niveau van het Hollandveen ook noodzakelijk.

Singelgebied IIIa

In het westelijk deel van dit plangebied kunnen net onder de bouwvoor de resten van het voormalige hof Duynenburg worden verwacht. Onderzoek naar buitenplaatsen vormt een belangrijk onderdeel van de Walcherse Onderzoeksagenda. De kans op het aantreffen van Middeleeuwse bewoningssporen in dit gebied is eveneens niet onwaarschijnlijk.

De kreekwerking heeft in dit gebied het onderliggende veen niet zo erg aangetast als in de noordelijke delen van het Singelgebied. Dat betekent dat op een diepte van circa 2,10m onder huidig maaiveld nog intacte resten uit de Romeinse Tijd en/of IJzertijd aanwezig kunnen zijn.

Ook in dit gebied adviseert de WAD een **proefsleuvenonderzoek** naar het Hof Duynenburg, mogelijke Middeleeuwse resten en, indien de geplande werken de bodem dieper dan 2,00 m verstoren, naar resten van Romeinse Tijd/IJzertijd op de top van het Hollandveen.

Singelgebied IIIb

Hier kan worden gesteld dat binnen het Singelgebied IIIb op een diepte variërend tussen 1,75 m en 2 m een veenlaag met intacte top aanwezig is. De top van het veen was in de IJzertijd en de Romeinse tijd het loop- en woonniveau. Als er ter hoogte van dit deelgebied een kelder of andere constructies gepland zijn waarvoor bodemingrepen **dieper dan 1,70 m** noodzakelijk zijn, dan moet ook hier rekening worden gehouden met een **proefsleuvenonderzoek**, ruim voorafgaand aan de geplande bouwwerkzaamheden.

Mezgerweg

Aan de Mezgerweg werd een vuil pakket aangetroffen met mogelijke link met de inundatie van 1944. Daaronder bevond zich een dun pakket Hollandveen waarvan de top zeer waarschijnlijk geërodeerd is. De WAD beveelt voor deze zone **geen verder archeologisch onderzoek** aan.

Mochten er hier tijdens de werken onverhoopt toch nog archeologische vondsten en/of sporen worden aangetroffen, moet contact opgenomen worden met de Walcherse Archeologische Dienst (B.Silkens 06-50850164 / B. Meijlink 06-52552925).

Literatuur

BENNEMA J. & VAN DER MEER K., 1952. *De Bodemkartering van Nederland. Deel 12, Walcheren*. Wageningen, Stichting voor Bodemkartering.

BERENDSEN H.J.A., 2000. *Landschappelijk Nederland*. Assen.

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), Versie 3.3., 2014. Zoetermeer, College voor de Archeologische kwaliteit.

MULDER F.J., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Houten/Groningen, Wolters-Noordhoff bv.

MEIJLINK B.H.F.M. & B. SILKENS, 2012. Middeleeuwse bewoning bij de Duinburg, een archeologische opgraving aan de Roosjesweg (plangebied De Golfslag) te Domburg. Walcherse Archeologische Rapporten 11, Domburg.

Topografische kaarten en plattegronden van de Hattinga's 1724-1755, Map 10, Kaarten van Walcheren, 1:12.000

VAN RUMMELEN F.F.F.E., 1997. *Toelichting bij de Geologische kaart van Nederland: 1:50.000. Blad Walcheren*. Tweede druk, Haarlem, Rijks Geologische Dienst.

VOS, P.C. & R.M. VAN HEERINGEN, 1997. Holocene geology and occupation history of the Province of Zeeland (SW Netherlands). In: FISHER M.M. (ed.). *Mededelingen Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Nr. 59. Holocene evolution of Zeeland (SW Netherlands)*. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Haarlem.

BIJLAGE I - boorstaten

Zs1	Zand zwak siltig	XXX	onbekend
Zs2	Zand matig siltig	BV	bouwvoor
Zs3	Zand sterk siltig	kreek	kreekvulling
Kz1	Klei zwak zandig	moer	gemoerneerd
Kz2	Klei matig zandig	HOLV	Hollandveen
Kz3	Klei sterk zandig	HOLVAAR	Veraard Hollandveen
Ks1	Klei zwak siltig	BASV	Basisveen
Ks2	Klei matig siltig	WORM	Laagpakket van Wormer
Ks3	Klei sterk siltig	PLEI	Pleistoceen dekzand
V	Veen	REC	Recente verstoring
		WALC	Laagpakket van Walcheren
gr	grijs	gro	groen
br	bruin	or	oranje
bl	blauw	wi	wit
zw	zwart		
ge	geel	Fe	ijzer
l	licht	HK	houtskool
d	donker	bst	baksteen
s	scherp		
g	geleidelijk		
EB	einde boring		

Singelgebied IIa, IIb en IIIa

BO-01

X: 24068,24 Y: 398591,76 Z: 0,59 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	45	dgrbr	Kz3	BV	s; zeer pijnlijk, mortel, veel bst
45	110	brgr	Ks1	gracht?	s; humeus, matig Fe en Ca; HK, rommelig, gracht of verrommeld pakket bij buitenplaats
110	210	lbrgr	Ks2	kreek?	s; matig Fe;reductie op 155, ietsje zanderiger naar onder toe
210	230	dbr	V	HOLVAAR	g; top licht geerodeerd
230	250	br	V	HOLV	s;
250	295	blgr	Ks3	WORM	EB

BO-02

X: 24093,71 Y: 398597,45 Z: 0,87 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	20			REC	gestuit op verharding parking

BO-03

X: 24118,53 Y: 398603,56 Z: 1,02 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	45	dbr	Zs2	BV	s; weinig bst, humeus
45	75	dgrbr	Kz3	gracht?	Matig bst, humeus
75	100	dbrgr	Kz1	gracht?	humeus
100	160	lbrgr	Ks2	kreek	zander, matig Fe
160	170	lbrgr	Zs1	kreek	s; weinig fe
170	210	dgr	Ks1	slufter	taaie klei
210	230	dbr	V	HOLVAAR	
230	245	blgr	Ks3	WORM	g

BO-04

X: 24139,17 Y: 398609,03 Z: 0,95 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	45	dbr	Zs1	BV	s; weinig bst
45	80	dgrbr	Zs2	ophoog	s; matig bst, onderin kleibrokken
80	108	br	Zs1	ophoog?	Vuile zand laag
108	215		Ks2	kreek	s; matig Fe, zanderiger naar beneden
215	230		V	HOLVAAR	
230			V	HOLV	

BO-05

X: 24117,71 Y: 398644,41 Z: 1,07 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	55	dbr	Zs1	BV	s; humeus, weinig bst
55	102	dbr	Kz1	ophoog	g; HK, matig bst
102	165	grbr	Ks1	kreek	s; matig Fe, rommelig, zandiger onderin
165	217	gr	Ks1	kreek	g; matig Fe, taai
217	230	br	Ks1	slufter	s; humeus
230	245	dbr	V	HOLVAAR	s; erosieve top
245	275	br	V	HOLV	s
275	360	blgr	Ks3	WORM	

BO-06

X: 24101,31 Y: 398710,74 Z: 1,09 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	35	dbr	Zs1	BV	s; humeus
35	50	dbr	Zs2	oude BV	s; humeus
50	122	lbrgr	Zs1	Duin	s; duinzand (overstoven!)
122	230	grogr	Ks1	kreek	g; matig Fe; zeer taai; iets rommelig
230	242	dgrbr	Ks2	slufter	s; humeus
242	256	dbr	V	HOLVAAR	g; top geerodeerd
256	266	br	V	HOLV	onderkant verspoeld
266	290	blgr	Zs3	WORM	humeus

BO-07

X: 24078,61 Y: 398695,99 Z: 1,34 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	65	dbr	Zs3	BV	humeus; weinig bst
65	100	dbrgr	Kz1		matig Fe; erg rommelig
100	190	dbrzw	Zs2	gracht?	g; Humeus; rommelig
190	254	gr	Zs3	kreek	s
254	274	br	V	HOLV	s
274	290	blgr	Ks2	WORM	

BO-08

X: 24061,84 Y: 398731,83 Z: 2,14 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	40	dbr	Zs1	BV	humeus
40	45	dbr	Zs2	oude BV	humeus; weinig bst
45	165	lgrbr	Zs1		humeuze brokjes

BO-09

X: 23993,52 Y: 398710,31 Z: 1,36 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	30	dbr	Zs3	BV	humeus
30	60	br	Zs1		weinig bst; mortel kiezel
60	133	dgrbr	Zs2		matig bst; humeus, onderin fosfaat
133	152	dgr	Zs3		
152	174	dgr	Zs2		
174	180	dbrgr	Zs2		Einde boring, kernverlies

BO-010

X: 23959,75 Y: 398703,49 Z: 1,41 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	30	br	Zs1	BV	matig bst; kiezel
30	50	grbr	Zs1	BV	matig bst; rommelig, kiezel
50	60	dgr	Kz1		HK; weinig Fe; rommelig
60	120	brzw	Zs2		Humeus; weinig bst
120	180	dgr	Zs1		Humeus
180	287	gr	Kz1	kreek	Humeus; brokkelig; rommelig
287	306	dbr	V	HOLVAAR	
306	340	br	V	HOLV	
340	395	blgr	Ks3	WORM	Einde boring

Singelgebied IIIb

BO-011

X: 24210,13 Y: 398496,77 Z: 0,78 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	55	dgr	Kz1	REC	s; bst2; matig fijn; opgebracht
55	90	dgr	Zk2	OBV	Fe1; bst1; oude BV
90	110	gr	Kz2	WALC	Fe1; met ingestoven (duin)zand
110	200	gr	Ks1	WALC	Fe1; gevlekt
200	210	dbr	V	HOLVAAR	
210	240	br	V	HOLV	riet; amorf
240	275	gr	Kz1	WORM	slap; riet

BO-012

X: 24175,59 Y: 398487,08 Z: 0,62 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	10	dbr	Zs1	REC	h2; s; opgebracht
10	25	gr	Zs1	REC	s; opgebracht bouwzand
25	80	dbrgr	Kz2	OBV	s; schelp1; bst1; HK1; oude BV
80	90	gr	Zk1	WALC	s; duinzand (medium fijn)
90	165	gr	Ks1	WALC	Fe1; g
165	175	dgr	Ks1	SLUF	h1
175	195	dbrzw	V	HOLVAAR	matig amorf; riet
195	215	dbr	V	HOLV	matig amorf; riet
215	225	gr	Ks1	WORM	riet; slap

BO-013

X: 24124,78 Y: 398454,85 Z: 0,82 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	30	dbrgr	Kz2	BV	h2; s; schelp1;
30	50	dbr	Kz2	OBV	h2; oude BV
50	80	brgr	Zs2	WALC	matig fijn; geleidelijke overgang
80	165	gr	Kz2	WALC	Fe2; schelp1; WALC met inspoeling (duin)zand
165	280	dgr	Zs2	GEUL/WALC	matig fijn; gelaagde opbouw; schelp1
280	290	dbr	Zs3	VEG	humeus laagje; vegetatiehorizont?
290	300	dgr	Zs2	GEUL/WALC	matig fijn; gelaagde opbouw; schelp1

BO-014

X: 24153,04 Y: 398442,16 Z: 0,83 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	80	brgr	Zs1	REC	matig fijn; schelp1; opgebracht
80	200	gr	Ks1	WALC	Fe2; schelp1; WALC met ingestoven (duin)zand
200	300	blgr	Zk1	GEUL/WALC	matig fijn; kleilaagjes; veengruis

BO-015

X: 24189,96 Y: 398451,46 Z: 0,81 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	30	lbrgr	Zs1	REC	schelp1; opgebracht
30	45	dgr	Zk2	OBV	bst1; HK1; oude BV/vergraven
45	115	gr/g	Ks1	WALC	g; Fe1 (gekleurd); bst1; met ingestoven (duin)zand
115	200	gr	Zs2	WALC	Fe2; matig fijn; schelp1
200	280	dgr	Zs1	GEUL/WALC	matig fijn; schelp2; veengruis; siltlaagjes

BO-016

X: 24156,47 Y: 398471,25 Z: 0,82 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	10		bst	REC	klinker
10	85	gegr	Zs1	REC	opgebracht bouwzand
85	170	gr	Ks1	WALC	Fe1
170	190	dbr	Ks1	SLUF	g; zandlaagjes; slap; Fe2
190	200	dbrzw	V	HOLVAAR	g; matig amorf; riet
200	240	dbr	V	HOLV	s; matig amorf; riet
240	275	gr	Ks1	WORM	slap; riet

BO-017

X: 24202,86 Y: 398453,99 Z: 0,77 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	40			REC	gestuit op verharding parking

BO-018

X: 24227,69 Y: 398474,81 Z: m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	40			REC	gestuit op verharding parking

Mezgerweg

BO-019

X: 24517,51 Y: 398693,06 Z: -0,36 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	20	dgrbr	Kz2	BV	s
20	45	dgr	Ks2	overgang	s; vuilig; natuurlijk?
45	100	lgrbr	Kz1	INUNDATIE?	g; vrij vuil; natuurlijk?
100	115	dbr	V	HOLV	s
115	174	blgr	Ks2	WORM	

BO-020

X: 24496,04 Y: 398644,12 Z: -0,38 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	20	dgrbr	Kz2	BV	h2
20	35	dgr	Ks2	overgang	s; vuil
35	100	lgrbr	Kz1	INUNDATIE?	g; vuilig; vanaf ca. 80cm Fe++ en schelp ++
100	115	dbr	V	HOLVAAR	g; top lijkt intact
115	128	br	V	HOLV	s
128	182	blgr	Ks2	WORM	

BO-021

X: 24480,10 Y: 398644,65 Z: -0,30 m NAP

Boven	Onder	Kleur	Lithologie	Stratigrafie	Opmerkingen
0	20	dgrbr	Kz2	BV	h2
20	30	dgr	Ks2	overgang	s; vuilig
30	120	lgrbr	Kz1	INUNDATIE?	s; vuilig, schoner naar onderen
120	134	dbr	V	HOLVAAR	g
134	144	br	V	HOLV	s
144	192	blgr	Ks2	WORM	

